

Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Annelerin Bekçilik Davranışları ve Babaların Annelik Bekçiliği Davranışlarına Maruziyetlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

A Study on Gatekeeping Behaviours of Mothers With Children with Special Needs and Fathers' Exposure to Maternal Gatekeeping Behaviours According to Some Variables

Zehra HAZAR¹ , Aynur BÜTÜN AYHAN²

Geliş Tarihi (Received): 24.01.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 18.12.2024

Yayın Tarihi (Published): 15.03.2025

Öz: Bu araştırmada, okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkököl döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğa sahip annelerin bekçilik davranışları ve babaların annelik bekçiliği davranışlarına maruziyetlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nicel desende betimsel bir niteliktedir. Araştırma verileri "Demografik Bilgi Formu", "Annelik Bekçiliği (ABÖ)" 3-6 ve 7-11 yaş anne ve baba formları kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen çevrim içi olarak 245 anne ve 148 baba oluşturmaktadır. Verilerin değerlendirilmesinde; bağımsız gruplar t- testi, ANOVA, Mann-Whitney U analizi kullanılmıştır. 7-11 yaş çocuğu olan annelerin 3-6 yaş özel gereksinimli çocuğu olan annelere göre daha fazla annelik bekçiliği davranışı gösterdiği tespit edilmiştir. 7-11 yaş çocuğu olan babaların da annelik bekçiliği davranışlarına maruziyetlerinin 3-6 yaş çocuğu olan babalara göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Annelerin gösterdiği bekçilik davranışları öğrenim düzeyi, çalışma durumu, gelir düzeyi, sosyo-ekonomik düzey ve çocuk sayısına göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Ayrıca, aile yapısı, özel gereksinimli çocuğun cinsiyeti, özel gereksinimli çocuğun tanı türü ve tanı yaşına göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$). Çalışma da babaların özel gereksinimli çocukları etkileyen anneler dışındaki sosyal bağlamlar (okul, devlet destek sistemleri, eğitim düzenlemeleri, yasal haklar vb.) hakkında daha kapsamlı çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Annelik Bekçiliği, Özel Gereksinimli Çocuklar, Babaların Maruziyetleri

&

Abstract: In this study, it was aimed to examine the gatekeeping behaviors of mothers with children with special needs in preschool (3-6 years) and primary school (7-11 years) and fathers' exposure to maternal gatekeeping behaviors according to some variables. The research is descriptive in quantitative design. The research data were collected using the "Demographic Information Form", "Maternal Gatekeeping Scale (MG)" 3-6- and 7-11- years old mother and father forms. The participants of the study consisted of 245 mothers and 148 fathers selected online by simple random sampling method. In the evaluation of the data; independent groups t-test, ANOVA and Mann-Whitney U analysis were used. It was found that mothers with children aged 7-11 years showed more maternal gatekeeping behavior than mothers with children with special needs aged 3-6 years. Fathers with children aged 7-11 years were also found to be more exposed to maternal gatekeeping behaviors than fathers with children aged 3-6 years. It was determined that the gatekeeping behaviors shown by mothers differed significantly according to education level, employment status, income level, socio-economic level and number of children ($p<0.05$). In addition, it was determined that there was no significant difference according to family structure, gender of the child with special needs, diagnosis type and age of the child with special needs ($p>0.05$). In the study, it is recommended that more comprehensive studies be conducted on the social contexts (school, state support systems, educational regulations, legal rights, etc.) other than mothers that affect children with special needs.

Keywords: Maternal Gatekeeping, Children with Special Needs, Fathers' Exposure

Atf/Cite as: Hazar, Z. & Bütün-Ayhan, A. (2025). Özel gereksinimli çocuğa sahip annelerin bekçilik davranışları ve babaların annelik bekçiliği davranışlarına maruziyetlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 621-645, <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2025..-1424933>.

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethik: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/aibuelt>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

* Bu makale 2. Yazar danışmanlığında yazılan 1. Yazar'ın Yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

¹Sorumlu Yazar: Arş. Gör. Zehra Hazar. Atatürk Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, zerahazar@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2483-1912

² Prof. Dr. Aynur Bütün Ayhan, Ankara Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, a_butun@yahoo.com.tr, ORCID: 0000-0003-3306-9672

1. GİRİŞ

Toplumun temelini oluşturan aile birimi içerisinde dünyaya gelen çocuk, aile ve aile bireylerinin birbirleriyle olan ilişkilerine farklılık kazandırır (Avşaroğlu ve Gilik, 2017). Aileye özel gereksinimli bir çocuğun katılması ise güçlü bir etkileşime sahip ailelerde dahi şaşkınlığa, kaygıya ve strese sebep olabilmektedir. Özel gereksinimli bir bireyin varlığı ailenin işleyişinde, aile üyelerinin üstlendiği görevler, roller ve taşıdıkları sorumluluklar da önemli değişikliklere yol açabilmektedir (Lopez vd., 2019; Yıldırım, 2007). Anne ve babalar çocuklarının özel gereksinim durumunun anlaşılmasından itibaren şok, inkâr, üzüntü, öfke, kızgınlık, utanma, suçluluk, kaygı, toplumsal çevrenin çocuğa karşı tutumuyla yüz yüze gelmekten kaçınma, hayal kırıklığı, kendine güven de azalma gibi bazı duyguları ve tepkileri gösterebilmektedirler (Özmen ve Çetinkaya, 2012). Ayrıca anne ve babanın yaşadıkları bu duygu ve tepkilerin derecesi ve karşılaşılan problemlerin sıklığı özel gereksinimin türüne, gereksinimin derecesine ve sayısına, içinde bulunduğu gelişim dönemine, ailenin durumu algılama biçimine, özel gereksinim durumu ile ilgili bilgi düzeyine ve destek sistemlerine göre değişiklik göstermektedir (Koçak- Uyaroğlu ve Bodur, 2009). Ülkemizde yaygın olarak görülen özel gereksinim türleri; dil ve konuşma bozuklukları, görme, ortopedik, işitme yetersizlikleri, zihinsel gereksinimler, süregen hastalıklar ve otizm spektrum bozukluğudur (Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2016). Her bir özel gereksinim türü kendi içinde farklılaşmakta aynı zamanda bu özel gereksinim durumuna sahip her bir çocukta farklı duygulanım, davranış, eğitim ve sağlık problemleri görülebilmektedir. Özel gereksinimli bir çocuk bağımsız yaşam becerilerine yeterince sahip olamamakta, iletişim güçlüğü yaşamakta, toplumsal kaynaklardan yararlanamamaktadır (Sivrikaya ve Çifçi Tekinarslan, 2013). Ayrıca hayatın olağan akışında gerçekleşen olayların üstesinden gelmekte güçlük yaşamakta, diğer insanların tavır ve hareketlerini doğru anlamakta ve doğru tepkiler üretmekte zorluk çekebilmektedirler (Yaralılar, 2010). Bu sebeple özel gereksinimli çocukların sosyal becerilerinin gelişmesi, öz bakımlarını tek başına yerine getirebilmeleri uzun ve sabır isteyen bir süreci gerektirmektedir (Duru, 2016). Bu nedendir ki özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerin yaşantılarının ve beklentilerinin, bakım sürecine katılmalarının anne ve babalar için farklılık gösterdiği ifade edilmektedir (Kaytez vd., 2015; Yıldırım- Sarı, 2007).

Ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde ailenin yapısı ve özelliklerinde büyük değişiklikler meydana gelmektedir (Karabulut, 2019). Bu süreçte aile yapısı, babanın ana geçim kaynağı olduğu ataerkil bir yapıdan her iki eşin de aile gelirin katkıda bulunduğu çift gelirli bir yapıya doğru evrilmektedir (Kulik ve Rayyan, 2003). Bu sayede erkek ve kadınların aile ve ev işlerine zaman ayırma süreleri birbirine yaklaşmıştır (Akgöz- Aktaş ve Aydın, 2020). Yapılan çalışmalar çocuk yetiştirme süreçlerine her iki ebeveynin katılımının çocukların sağlıklı gelişimine katkıda bulunduğunu göstermiş ve olumlu ebeveynlik ilişkileri ile olumlu çocuk davranışları arasında bir bağlantı olduğunu ortaya koymuştur (Puhlman ve Pasley, 2017). Aile yapısında meydana gelen bu değişikliklerle babalar tipik gelişim gösteren çocuklarının bakımına katılmalarını arttırmış olsalar da toplumsal normlar ev işlerini ve özellikle çocuk bakımını hala cinsiyete özgü olarak tanımlamaya devam etmekte; kadınların bu konulardaki sorumluluğunun neredeyse değişmeden kaldığı görülmektedir (Gaunt, 2008). Tipik akranlarının aksine özel gereksinimli çocuklar, davranışsal ve zihinsel sağlık sorunları açısından yüksek risk altındadır (Lopez vd., 2019). Ciddi bilişsel bozukluklar gibi özel koşulları olan çocuklar, her zaman tetikte gözetim gerektirir (Kaufman ve Pickar, 2017). Çoğu ailelerde bu tetikte olma görevi annelerdedir. Annelerin tutumları çocuğun gerektiği gibi denetlenip denetlenmediği, uygun şekilde beslenip beslenmediği veya onaylanmış rutinelere uyulup uyulmadığına ilişkin sorgulamayı kolayca içerebilir. Dolayısıyla annenin gösterdiği tutum ve davranışlar çocuğun diğer ebeveyni ile ilişkisini etkileyebilmektedir (Pickar ve Kauffman, 2019). Özel gereksinimin türü ne olursa olsun özel gereksinimli bireylerin bakımını çoğunlukla annenin üstlendiği ve Türk aile yapısında kadınların kültürel rolleri gereği ev ve çocuklarının bakımıyla ilgili sorumluluklarının eşlerine kıyasla daha fazla olduğu belirtilmektedir (Duygun ve Sezgin, 2003; TÜİK, 2011). Böylesi bir durumun ortaya çıkmasında özel gereksinimli bireyle her an ilgilenilmesi gereği, özel gereksinimli bireyin hayatın her anında çoğunlukla yanında birisine ihtiyaç duyması, bakım ve ihtiyaçlarının karşılanmasının daha zor olması, aile içinde babanın evin geçimini sağlamak için gelir elde etmesi gibi çok çeşitli nedenler etkili olabilmektedir (Oktar & Yıldız, 2019).

Literatürde de özel gereksinimli çocukların babaları “çevresel ebeveyn” (Ballard vd., 1997) veya “görünmez ebeveyn” (Macdonald ve Hastings, 2010) olarak adlandırılmaktadır. Bu görünmezliğin arkasında ise annelerin, babaların yeteneklerini, güdülerini yetersiz olarak tanımlayan bir çerçeve içinde kavramsallaştırması olduğu ifade edilmektedir (Gaunt, 2008; Kulik ve Tsoref, 2010). Babaların çocuk bakımına katkılarının çoğunlukla eksikliklerine odaklanan bu bakış açısı sonucunda annelerin, ev işleri ve çocuk bakımına babaların katılımına direndikleri ifade edilmiştir (Cabrerada vd., 2007; Dienhart ve Daly, 1997; Karabulut ve Şendil, 2017). Annelerin, babaların aile işlerine katılımının artmasına gösterdikleri bu direnç “Annelik Bekçiliği (Maternal Gatekeeping)” olarak adlandırılmıştır (Akgöz- Aktaş ve Aydın, 2020; Allen ve Hawkins, 1999; De Luccie, 1995; Fagan ve Barnett, 2003; Karabulut, 2019; Lamb, 1995; Puhlman ve Pasley, 2013). Annelik bekçiliği, annelerin, babaların ev ve çocuklara bakma yoluyla öğrenme ve gelişme fırsatlarını sınırlandırarak ev işinde erkekler ve kadınlar arasında iş birliğine dayalı bir çabayı nihai olarak engelleyen inançlar ve davranışlar koleksiyonu olarak ifade edilmektedir (Allen ve Hawkins, 1999; De Luccie, 1995; Fagan ve Barnett, 2003; Karabulut ve Şendil, 2017; Puhlman ve Pasley, 2013). Bu inançlar ve davranışlar koleksiyonunun, babaların çocuk bakımına katılımını kısıtladığı, deneyim kazanma ve ilgili becerileri geliştirme fırsatlarına engel olduğu ve çocuğun gelişim sürecinde baba katılımını sınırlandırdığı belirtilmiştir (Gaunt ve Pinho, 2018).

De Luccie (1995), anne davranış ve tutumları ile baba katılımı arasında bağlantıyı kuran ilk kişidir. Kurduğu bu bağlantıya bütüncül bir bakış açısı ile yaklaşarak, baba- çocuk etkileşiminde annelerin yerini adlandırmak için bekçilik kavramını kullanmıştır. Allen ve Hawkins (1999), kavramı annelik bekçiliği olarak genişletmiş ve annelik bekçiliğini annelerin, babaların çocuklarıyla ilişkisini sınırlandırdığı kısıtlayıcı bir süreç olarak tanımlamıştır. Ayrıca annelik bekçiliğini ölçmek için tasarlanmış bir araç geliştiren ilk araştırmacılar olmuşlardır (Fagan ve Barnett, 2003). Baba katılımı ile annelik bekçiliği kavramlarının birbirleriyle olan ilişkisini tanımlayan diğer bir çalışma Fagan ve Barnett (2003) tarafından gerçekleştirilmiştir. Fagan ve Barnett (2003), özellikle çocuk bakımına katılımları konusunda eşlerin birbirlerini ne şekilde etkilediklerini ortaya koymak amacıyla geliştirdikleri ölçek ile annelik bekçiliğini sadece çocuk bakımı görevleri boyutunda çeşitlendirip ve ev işlerini hariç tutarak ele almıştır. Annelik bekçiliği davranışları, özellikle özel gereksinimli çocuğun aile içinde bakım veren rolünü üstlenmiş annelerin daha dikkatli, temkinli, ayrıntılara takılan, korumacı yönünün ortaya çıkmasına sebep olabilmekte dolayısıyla da babaların özel gereksinimli çocuklarının hayatındaki yerini daha da sınırlandırabilmektedir (Macdonald ve Hastings, 2010). Bu noktada Fagan ve Barnett'in kavramsallaştırmasının temelde çocuğa bakım verme odaklı bir bekçilik anlayışını açıkladığından daha dikkatli ve özenli bakım gerektiren özel gereksinimli çocuğa sahip anne ve babalarla gerçekleştirilen bu araştırmada kullanılmasının daha yerinde olacağı düşünülmüştür.

Fagan ve Barnett'in ardından Puhlman ve Pasley (2013; 2017) aile sistemleri teorisi ve feminist teoriye göre şekillendirdikleri çalışmalarında annelik bekçiliğinin baba katılımını nasıl etkilediğini kontrol edici, kısıtlayıcı ve kolaylaştırıcı davranışları kullanarak tanımlamışlardır. Puhlman ve Pasley (2013), annelik bekçiliğinin iki yönlü (kontrol/ kolaylaştırma boyutu) olduğunu ve annelik davranışlarının babanın davranışlarını etkilediğini öne süren yakın tarihli literatürün aksine (Gaunt, 2008; Szabo ve ark., 2011) üçüncü bir boyutun da gerekli olduğunu ifade etmektedir (Puhlman ve Pasley, 2013). Bu noktada her bir basamağı süreç boyunca sekiz tür kapı bekçiliği ile sonuçlanacak şekilde gelişen üç boyutlu bir model (kontrol, kısıtlama ve kolaylaştırma) önermişlerdir. Böylece, annelik bekçiliği tanımını annelerin, babaların çocuk yetiştirme ve çocukları ile düzenli ve tutarlı bir ilişki kurmasına yönelik kontrol edici, kısıtlayıcı ve kolaylaştırıcı davranışları kullanarak baba katılımını etkilediği şeklinde biçimlendirmişlerdir.

Annelik bekciliği tek taraflı bir süreç değildir (Puhlman ve Pasley, 2013). Anne ve babanın karşılıklı etkileşimleri doğrultusunda babaların çocukların hayatındaki yerinin hem artırıcı faktörü hem de engeli olabilmektedir (Hauser, 2012). Pek çok bilim insanı son zamanlarda dikkatlerini değişen ve birbirine bağlı ilişkiler ağı içerisinde çocukların gelişiminin nasıl gercekleştirdiğine vermiştir (Lamb ve Lewis, 2010). Ebeveynlerin çocukların üzerinde doğrudan etkilerine ek olarak, çocuk yetiştirme sürecindeki diğer yetişkinlerle ilişkileri yoluyla dolaylı etkilerinin de olduğunu her zamankinden daha fazla kabul edilmektedir (Fagan ve Barnett, 2003). Bu noktada anne- baba- çocuk ilişkilerini etkileyen sayısız değişkeni anlamak önem arz etmektedir (De Luccie, 1995).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkokul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan annelerin bekcilik davranışları ile babaların annelik bekciliği davranışlarına maruziyetini saptamak, özel gereksinimli çocukların ve ailenin demografik değişkenlerine göre nasıl farklılaştığını analiz edip yorumlamak ve gerekli durumlarda önerilerde bulunmaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1- Okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkokul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan annelerin bekcilik düzeyleri nedir?
- 2- Okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkokul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan annelerin bekcilik düzeyleri arasında demografik değişkenlere göre farklılık var mıdır?
- 3- Okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkokul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan babaların bekcilik davranışlarına maruziyet durumlarının düzeyi nedir ve babaların bu maruziyetleri demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

1.2. Araştırmanın önemi

Özel gereksinimli bir çocuğa sahip olmak, engel derecesi ne olursa olsun birtakım güçlükleri beraberinde getirmektedir. Tipik gelişim gösteren çocuklara kıyasla özel gereksinimli çocuklar ebeveynlerine daha çok bağımlı olmakta, kendi kendilerini yönetmede güçlük yaşamakta dolayısıyla ebeveynlerine daha çok sorumluluk getirmektedir (Uğuz vd., 2004). Artan bu sorumlulukla birlikte ebeveynlerden biri çocuğun/çocukların bakımları ile ilgilenme görevini üstlenmekte diğer ebeveyn ise para kazanan olarak günün çoğunu dışarıda geçirmektedir. Çocuğun bakımı ile ilgilenen ebeveyn var olan cinsiyet rolleri gereğince çoğunlukla anne olmakta, baba ise evin maddi geçimini sağlayan rolünde yaşamına devam etmektedir. Modernleşmeyle birlikte toplumlarda bu ayırım azalmaya başlasa da hala eşişsiz bir şekilde devam ettiği görülmektedir (Allen & Hawkins, 1999; Gaunt & Pinho, 2018). Yapılan birçoğ araştırmada ise bu durumun aksine, babaların ev işleri ve çocuk bakımına katılımlarını artırmak istedikleri belirtilmiştir. Bu isteğin önündeki engellerden biri de annelik bekciliği davranışları olduğu belirtilmiştir (Puhlmann & Pasley; 2019). Bu sebeple çalışmamızda annelik bekciliğinin kısıtlayıcı yönü ele alınmıştır. Annelik bekciliğiyle ilgili çalışmalar artma eğiliminde olsa da ayrıntılı çalışmaların eksikliği hala açıktır (Hauser, 2012). Çalışma özel gereksinimli çocukların yetiştirilmesinde annelik bekciliğinin davranışlarının ve babaların annelik bekciliği davranışlarına maruziyetlerinin sosyo-demografik değişkenler ve farklı yaş grupları açısından ele alan Türkiye'deki nadir çalışmalardan biridir. Dolayısıyla hem özel gereksinimli çocukların farklı yaş dönemlerini ele alması hem de anne ve babaların birlikte çalışmaya dahil edilmesi bakımından özgün olduğu düşünölmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Araştırma da nicel araştırma yöntemlerinde biri olan betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli, geniş gruplar üzerinde yürütülen, gruptaki bireylerin bir olgu ve olayla ilgili görüşlerinin, tutumlarının alındığı, bireylerden alınan bu görüş ve tutumların betimlenmeye çalışıldığı araştırmalardır (Karakaya, 2012).

2.2. Araştırmanın evreni ve örnekleme/ Araştırmanın katılımcıları

Araştırmanın evrenine Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Müdürlüğünden bilgi istem yoluyla ulaşılmıştır. Alınan bilgiye göre Ankara ilinde bulunan rastgele seçilmiş 8 ilçedeki araştırma merkezlerinde 01.01.2020- 31.01.2021 tarihleri arasında 3-11 yaş aralığında eğitsel değerlendirmesi ve tanılması yapılan toplam birey sayısı 13,644 dür. Yapılan örneklem hesabına göre formülde 0,5 hata payı ile en az 374 anne ve baba ile çalışmanın yapılması planlanmıştır. Araştırmanın örnekleme basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın katılımcıları okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkököl döneminde (7-11 yaş) olan, tek engel tanısı bulunan, herhangi bir kronik hastalığı olmayan çocuğa sahip ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden, birbirlerinden bağımsız, okul öncesi dönemde (3-6 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan 121 anne ve 68 baba ile ilkököl döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan 124 anne ile 80 baba olmak üzere toplamda 393 ebeveyn oluşturmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1.

Araştırmaya dahil edilen anne ve babaların demografik özelliklerine göre frekans ve yüzde dağılımları

Değişkenler	Grup	Anne		Baba	
		f	%	f	%
Çocuk Yaş	3-6 yaş	121	49,4	68	45,9
	7-11 yaş	124	50,6	80	54,1
Öğrenim Durumu	İlköğretim	137	55,9	40	27
	Lise mezunu	55	22,4	37	25
	Lisans ve üzeri mezunu	53	21,6	71	48
Çalışma Durumu	Çalışıyor	37	15,1	131	88,5
	Çalışmıyor	208	84,9	17	11,5
Sosyo-ekonomik Düzey	Alt sosyo-ekonomik düzey	90	36,7	27	18,2
	Orta sosyo-ekonomik düzey	145	59,2	111	75
Aile Yapısı	Çekirdek aile	207	84,5	137	92,6
	Geniş aile	38	15,5	11	7,4
Çocuk Sayısı	Tek çocuk	39	15,9	27	18,2
	İki çocuk	99	40,4	62	41,9
	Üç çocuk	65	26,5	37	25
	Dört çocuk ve üzeri	42	17,1	22	14,9
Özel Gereksinimli Çocuk Cinsiyet	Kız	103	42	57	38,5
	Erkek	142	58	91	61,5

Tablo 1'in devam

Değişkenler	Grup	Anne		Baba	
		f	%	f	%
Özel Gereksinimli Çocuk Tanısı	DEHB	18	7,3	11	7,4
	DKB	28	11,4	27	18,2
	Down Sendromu	24	9,8	16	10,8
	FE	40	16,3	15	10,1
	ZE	45	18,4	22	14,9
	ÖG	21	8,6	12	8,1
	YGB	69	28,2	45	30,4
Özel Gereksinimli Çocuk Tanı Yaşı	0-12ay	79	32,2	42	28,4
	13-24ay	43	17,6	31	20,9
	25-36ay	40	16,3	26	17,6
	37-42ay	27	11	14	9,5
	43-54ay	56	22,9	35	23,6
Toplam		245	100	148	100

DEHB: Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, DKB: Dil ve konuşma bozuklukları, FE: Fiziksel engel, ZE: Zihinsel engel, ÖG: Öğrenme güçlüğü, YGB: Yaygın gelişimsel bozukluk

Tablo 1. incelendiğinde araştırmaya 245 annenin katıldığı görülmektedir. Annelerin çocuklarının %50.6'sı 7-11 yaş, %49.4'ü ise 3-6 yaş aralığındadır. Annelerin %51'i 30-39 yaş, %39.6'sı 40 ve üzeri ve %9.4'ü ise 18-29 yaşındadır. Annelerin öğrenim durumlarına göre dağılımı ilkököl (%41.6), lise (%22.4), ortaokul (%14.3), lisans (%11.4), ön lisans (%6.9) ve lisansüstü (%3.3) olarak elde edilmiştir. Annelerin %84.9'u çalışmazken %15.1'i ise yarı ya da tam zamanlı olarak çalışmaktadır. Annelerin %59.2'si orta, %36.7'si alt ve %4.1'i ise üst sosyo-ekonomik düzeydedir. Annelerin %84.5'i çekirdek, %15.5'i geniş aile yapısındadır. Çocuk sayısına göre ise dağılım iki çocuk (%40.4), üç çocuk (%26.5), dört çocuk (%17.1) ve tek çocuk (%15.9) olarak tespit edilmiştir. Çocukların %58'i kız, %42'si ise erkektir. Çocuklara konulan tanıya göre dağılım YGB (%28.2), ZE (%18.4), FE(%16.3), DKB (%11.4), Down Sendromu (%9.8), ÖG (%8.6) ve DEHB (%7.3) olarak bulunmuştur. Çocukların tanı yaşlarına göre dağılım ise 0-12 ay (%32.2), 43-54 ay (%22.9), 13-24 ay (%17.6), 25-36 ay (%16.3) ve 37-42 ay (%11) olarak elde edilmiştir. Yine Tablo 1. incelendiğinde araştırmaya 148 babanın katıldığı görülmektedir. Babaların çocuklarının %54.1'i 7-11 yaş, %45.9'u ise 3-6 yaş aralığındadır. Babaların %65.5'i 40 ve üzeri, %31.8'i 30-39 yaş ve %2.7'si ise 18-29 yaşındadır. Babaların öğrenim durumlarına göre dağılımı lisans (%31.1), lise (%25), ilkököl (%18.2), ön lisans (%9.5), ortaokul (%8.8) ve lisansüstü (%7.4) olarak tespit edilmiştir. Babaların %11.5'i çalışmazken %88.5'i ise yarı ya da tam zamanlı olarak çalışmaktadır. Babaların %75'i orta, %18.2'si alt ve %6.8'i ise üst sosyo-ekonomik düzeyde olduğu bulunmuştur. Babaların %92.6'sı çekirdek, %7.4'ü geniş aile yapısındadır. Çocuk sayısına göre ise dağılım iki çocuk (%41.9), üç çocuk (%25), tek çocuk (%18.2) ve dört çocuk (%14.9) olarak elde edilmiştir. Çocukların %61.5'i kız, %38.5'i ise erkektir. Çocuklara konulan tanıya göre dağılım YGB (%30.4), DKB (%18.2), ZE (%14.9), Down Sendromu (%18.8), FE (%10.1), ÖG (%8.1) ve DEHB (%7.4) olarak tespit edilmiştir. Çocukların tanı yaşlarına göre dağılım ise 0-12 ay (%28.4), 43-54 ay (%23.6), 13-24 ay (%20.9), 25-36 ay (%17.6) ve 37-42 ay (%9.5) olarak elde edilmiştir.

2.3. Veri toplama araçları

Verilerin toplanmasında "Demografik Bilgi Formu" ve "Annelik Bekçiliği Ölçeği okul öncesi dönem (3-6 yaş) ile ilkököl dönemi (7-11 yaş) Anne ve Baba Formları" kullanılmıştır. Araştırma verileri çevrim içi (Google formlar) yöntem kullanılarak toplanmıştır.

2.3.1. Demografik bilgi formu

Demografik bilgi formunda, okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkokul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan anne ve babaların yaşları, öğrenim düzeyleri, çalışma durumları, sosyo-ekonomik düzeyleri, aile yapıları, çocuk sayıları ayrıca özel gereksinimli çocuklarını yaşı, cinsiyeti, tanısı ve tanı alma yaşına ilişkin sorular yer almaktadır. Ayrıca ebeveynlere onam formu imzalatılmıştır. Kişisel bilgi formu, okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkokul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocukların anne- babaları tarafından doldurulmuştur.

2.3.2. Annelik Bekçiliği Ölçeği 3-6 ile 7-11 yaş Anne ve Baba Formları

Fagan ve Barnett tarafından 2003 yılında geliştirilen, Okul öncesi formu (3-6 yaş) Karabulut ve Şendil, (2017) ve ilkokul formu (7-11 yaş) Karabulut (2020) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin, okul öncesi dönem (3-6 yaş) anne ve baba formları tek boyutlu, 6 maddeden oluşmakta ve 5'li likert yapısına sahiptir. Ölçeğin değerlendirilmesinde toplam puan kullanılmaktadır. Annelerin ölçekten yüksek puan alması, kendilerinin daha fazla annelik bekçiliği davranışı sergilediklerine işaret etmektedir. Babaların ölçekten yüksek puan alması, annelik bekçiliğine maruziyetlerinin arttığına işaret etmektedir. Okul öncesi dönem (3-6 yaş) anne ve baba formları Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması 2017 yılında Karabulut ve Şendil tarafından yapılmıştır. Okul öncesi dönemde çocuğu olan anneler için uyarlanan ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır. Okul öncesi dönemde çocuğu olan babalar için uyarlanan ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı anne formunda .88, baba formu ise .84 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin ilkokul dönemi (7-11 yaş) anne ve baba formları tek boyutlu, 9 maddeden oluşmakta ve 5'li likert yapısına sahiptir. Ölçeğin değerlendirilmesinde toplam puan kullanılmaktadır. Annelerin ölçekten yüksek puan alması, kendilerinin daha fazla annelik bekçiliği davranışı sergilediklerine işaret etmektedir. Babaların ölçekten yüksek puan alması, annelik bekçiliğine maruziyetlerinin arttığına işaret etmektedir. İllkokul dönem (7-11 yaş) anne ve baba formları Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması 2021 yılında Karabulut tarafından yapılmıştır. İllkokul döneminde çocuğu olan anneler için uyarlanan ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı anne formunda .92, baba formunda ise .91 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı anne formunda .91, baba formu ise .92 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Veri toplama süreci

Araştırma verilerinin Covid- 19 salgını sebebiyle çevrimiçi formlar (Google formlar) aracılığıyla toplanması uygun görülmüştür. Araştırmada kullanılacak ölçek ve form maddeleri çevrimiçi form formatına aktarılmıştır. Çevrimiçi form, araştırma hakkında bilgi yazısı ve onam formu ile başlatılmıştır. Ankara ilinde bulunan rastgele seçilmiş merkez ilçelerinde bulunan 4 özel eğitim kurumuna gidilmiştir. Burada kurumların veli WhatsApp gruplarına araştırma anket linkleri atılarak Ocak- 2021 ile Mayıs- 2021 tarihleri arasında toplanmıştır.

2.5. Verilerin analizi

Araştırma verileri SPSS-26 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle veri kontrolü araştırmacı tarafından yapılmış eksik ya da hatalı veri düzeltilmiştir. Demografik değişkenlere göre frekans ile yüzde dağılımı verilmiştir. Anne bekçilik puanına göre ise minimum (min.), maksimum (max.), ortalama, standart sapma, çarpıklık- basıklık değerleri verilmiştir. Bekçilik puan normalliği çarpıklık ile basıklık değerleriyle incelenmiştir. Sürekli puanların normalliği için veri sayısı (N>50) büyük

olduğunda çarpıklık ile basıklık değerlerine bakılması önerilmekte olup bu değerler ± 1 arasında ise dağılım normaldir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Uç değer kontrolü de yapılmıştır. Bunun için z standart puanları elde edilmiş olup z değeri ± 3.3 aralığı dışında olan 12 cevaplayıcı analizden çıkarılmıştır. İstatistiksel analizler için parametrik yöntemlerden bağımsız gruplar t testi ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yöntemi kullanılmıştır. İki gruba ilişkin sürekli ve normal dağılım gösteren puanların karşılaştırılmasında bağımsız gruplar t testi, ikiden fazla grup için ise ANOVA yöntemi kullanılır (Büyüköztürk, 2017). ANOVA sonucunda farkın hangi gruplar arasında olduğu çoklu karşılaştırma yöntemleri ile karşılaştırılmış olup LSD yöntemi kullanılmıştır. Veri sayısının yeterli olmadığı ($N < 10$) değişkenlerin kategorisi analizlere, dahil edilmemiştir ya da bir üstteki kategoriyle (Üst sosyo-ekonomik düzey, orta sosyoekonomik düzey ile) birleştirilmiştir. Ayrıca veri sayısının yeterli olmadığı bazı durumlarda ise parametrik olmayan Mann-Whitney U analiz yöntemi kullanılmıştır. İstatistiksel analizler %95 güven aralığı ya da $p < .05$ manidarlık düzeyinde karşılaştırılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2.

Annelik Bekçiliği (ABÖ) Ölçeği Anne ve Baba Formlarına İlişkin Minimum (Min.), Maximum (Max.) Değerler, Ortalama, Standart Sapma, Çarpıklık, Basıklık Sonuçları

Ebeveyn	Çocuk Yaş	Min.	Max.	\bar{X}	ss	Çarpıklık	Basıklık
Anne	3-6 yaş	6	30	16,14	5,83	0,581	0,063
	7-11 yaş	9	45	24,33	9,78	0,279	-0,839
Baba	3-6 yaş	6	28	15,21	5,09	0,387	-0,207
	7-11 yaş	9	45	23,33	7,85	0,269	-0,462

Tablo 2 'de görüldüğü gibi 3-6 yaş çocuğu olan annelerin bekçilik ölçeği puanları 6-30 arasında değişmekte olup ortalaması 16,14 ve standart sapması ise 5,83 olarak elde edilmiştir. 7-11 yaş çocuğu olan annelerin bekçilik ölçeği puanları 6-45 arasında değişmekte olup ortalaması 24,33 ve standart sapması ise 9,78 olarak elde edilmiştir. 3-6 yaş çocuğu olan babaların anneler tarafından maruz kaldıkları bekçilik ölçeği puanları 6-28 arasında değişmekte olup ortalaması 15,21 ve standart sapması ise 5,09 olarak elde edilmiştir. 7-11 yaş çocuğu olan babaların anneler tarafından maruz kaldıkları bekçilik ölçeği puanları 9-45 arasında değişmekte olup ortalaması 23,33 ve standart sapması ise 7,85 olarak elde edilmiştir. Tablo 2'ye göre bu değerler ± 1 arasında olduğu için puan dağılımı normaldir.

2.6. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Ankara Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı, İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Birimi

Etik değerlendirme kararının tarihi:11/10/2021

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası:15/171

3. BULGULAR

Sırasıyla okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkökul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin özel gereksinimli çocuklarının yaş gruplarına göre annelerin annelik bekçiliği davranış gösterme durumları, babaların annelik bekçiliğine maruziyet durumları, eğitim düzeyleri, çalışma durumları, sosyo-ekonomik düzey ve sahip olunan çocuk sayısı arasındaki ilişkiye ait bulgular incelenmiştir.

Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Annelerin Bekçilik Davranışları ve Babaların Annelik Bekçiliği Davranışlarına Maruziyetlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

(A Study on Gatekeeping Behaviours of Mothers With Children with Special Needs and Fathers' Exposure to Maternal Gatekeeping Behaviours According to Some Variables)

Tablo 4.

3-6 yaş ve 7-11 yaş özel gereksinimli çocuğu olan anne ve babaların çocuklarının yaş gruplarına göre bekçilik davranışı puan ortalamaları, standart sapma ve t testi sonuçları

Ebeveyn	Yaş Grubu	N	\bar{X}	Ss	t	p
Anne	3-6 yaş	121	16,14	5,83	-7.982	0.000
	7-11 yaş	124	24,33	9,78		
Baba	3-6 yaş	68	15,21	5,09	-7.317	0.000
	7-11 yaş	80	23,33	7,83		

Tablo 4'te yer alan sonuçlara bakıldığında, 3-6 yaş ve 7-11 yaş özel gereksinimli çocuğa sahip annelerin, annelik bekçilik ölçek puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). 3-6 yaş ve 7-11 yaş özel gereksinimli çocuğa sahip babaların, maruz kaldığı annelik bekçiliği davranışlarının ölçek puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Buna göre 7-11 yaş aralığında özel gereksinimli çocuğu olan anneler 3-6 yaş özel gereksinimli çocuğu olan annelere göre daha çok annelik bekçiliği davranışı göstermektedir. Destekler şekilde 7-11 yaş özel gereksinimli çocuğu olan babaların 3-6 yaş özel gereksinimli çocuğu olan babalara göre daha fazla annelik bekçiliği davranışına maruz kaldığı belirlenmiştir.

Tablo 5.

3-6 yaş ve 7-11 yaş özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin öğrenim düzeylerine göre annelerin annelik bekçilik puan ortalamaları ile babaların maruz kaldıkları bekçilik puan ortalamaları, standart sapma ve ANOVA testi sonuçları

Ebeveyn	Yaş Grubu	Ebeveyn Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	F	p	Fark	
Anne	3-6 yaş	İlköğretim ¹	63	18,76	5,58	16,773	0,000*	1- 2,3	
		Lise ²	28	13,39	4,35				η^2 :0.55
		Lisans ve üzeri ³	30	13,2	5,04				
	7-11 yaş	İlköğretim ¹	74	26,41	10,3	4,728	0,011*	1-2	
		Lise ²	27	22,3	8,18				η^2 :0.30
		Lisans ve üzeri ³	23	20,04	8,06				
Baba	3-6 yaş	İlköğretim ¹	12	17,92	4,74	7,885	0,001*	3- 1,2	
		Lise ²	17	17,71	5,84				η^2 :0.46
		Lisans ve üzeri ³	39	13,28	3,99				
	7-11 yaş	İlköğretim ¹	28	26,79	9,27	4,591	0,013*	1- 2,3	
		Lise ²	20	21,15	7,21				η^2 :0.34
		Lisans ve üzeri ³	32	21,66	5,81				

* $p<0,05$; 1: İlköğretim; 2: Lise; 3: Lisans ve üstü

Tablo 5'te görüldüğü gibi, 3-6 yaşında çocuğu olan ($F=16.773$, $p<0,05$) ve 7-11 yaşında çocuğu olan ($F=4.728$, $p<0,05$) annelerin öğrenim durumlarına göre annelik bekçilik ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir. 7-11 yaşında çocuğu olan öğrenim durumu ilköğretim olan annelerin bekçilik puan ortalaması öğrenim durumu lisans ve üstü olan annelere göre daha yüksektir. Ayrıca 3-6 yaşında çocuğu olan ($F=7.885$, $p<0,05$) ve 7-11 yaşında çocuğu olan ($F=4.951$, $p<0,05$) babaların öğrenim durumlarına göre maruz kaldıkları bekçilik davranışları puan ortalamaları arasında

istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Buna göre 3 -6 yaşında çocuğu olan öğrenim durumu ilköğretim ve lise olan babaların maruz kaldıkları beççilik davranışları puan ortalaması öğrenim durumu lisans ve üstü babalara göre daha yüksek bulunmuştur. 7-11 yaşında çocuğu olan öğrenim durumu ilköğretim olan babaların maruz kaldıkları beççilik davranışları puan ortalaması öğrenim durumu lise ve üstü babalara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan eta kare (η^2) etki büyüklüğü analizine göre, 3-6 yaş çocuğu olan anne (0,55) orta düzeyli ve 7-11 yaş çocuğu olan anne (0,30) etki büyüklüklerinin düşük düzeyli etkiye sahip oldukları saptanırken, 3-6 yaş çocuğu olan baba (0,46) ve 7-11 yaş çocuğu olan baba (0,34) düşük düzeyli etkiye sahip oldukları saptanmıştır. Nitekim .20 küçük (small) etki büyüklüğü; .50 orta (medium); .80 ise büyük (large) etki büyüklüğünü ifade etmektedir (Cohen, 1988).

Tablo 6.

3-6 yaş ve 7-11 yaş özel gereksinimli çocuğa sahip annelerin çalışma durumuna göre annelik beççilik ölçeği puanları ile babaların maruz kaldıkları beççilik puan ortalamaları, standart sapma, t testi ve Mann-Whitney U sonuçları

Ebeveyn	Yaş Grubu	Çalışma Durumu	N	\bar{X}	Ss	t	p
Anne	7-11 yaş	Çalışıyor	24	19,58	8,99	-2,715	0,008*
		Çalışmıyor	100	25,47	9,66		$\eta^2:0,63$
	3-6 yaş	Çalışıyor	13	12,77	4,27	-1,994	0,046*
		Çalışmıyor	108	16,55	5,88		$\eta^2:0,74$
Baba	3-6 yaş	Çalışıyor	61	15,2	5,16	-0,091	0,927
		Çalışmıyor	7	15,29	4,82		$\eta^2:0,02$
	7-11 yaş	Çalışıyor	70	22,69	7,45	-1,779	0,075
		Çalışmıyor	10	27,8	9,48		$\eta^2:0,60$

$p<0,05$

Tablo 6'da 3-6 yaşında çocuğu olan anneler ($Z=-1.994$, $p<0,05$) ve 7-11 yaşında çocuğu olan annelerin ($t=2.715$, $p<0,05$) çalışma durumuna göre annelik beççilik puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirtilmiştir. 3-6 ve 7-11 yaşlarında çocuğu olan çalışmayan annelerin beççilik puan ortalaması çalışan annelere göre daha yüksektir. 3-6 yaşında çocuğu olan ($Z=-0.091$, $p>0,05$) ve 7-11 yaşında çocuğu olan ($Z=1.779$, $p>0,05$) babaların çalışma durumuna göre maruz kaldıkları annelik beççilik davranışları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan eta kare (η^2) etki büyüklüğü analizine göre, 3-6 yaş çocuğu olan anne (0,74) büyük düzeyli ve 7-11 yaş çocuğu olan anne (0,63) etki büyüklüklerinin küçük düzeyli etkiye sahip oldukları saptanırken, 3-6 yaş çocuğu olan baba (0,02) küçük düzeyli ve 7-11 yaş çocuğu olan baba (0,60) büyük düzeyli etkiye sahip oldukları saptanmıştır.

Tablo 7.

3-6 yaş ve 7-11 yaş özel gereksinimli çocuğu olan annelerin çocuk sayısına göre annelik beççiliği puan ortalamaları ile babaların maruz kaldıkları beççilik puan ortalamaları, standart sapma ve ANOVA testi sonuçları

Ebeveyn	Yaş Grubu	Çocuk Sayısı	N	\bar{X}	Ss	F	p	Fark
Anne	3-6 yaş	Tek ¹	25	13,8	4,11	3,415	0,020*	1- 3,4**
		İki ²	48	15,48	6,37		$\eta^2:0,31$	
		Üç ³	27	17,89	6,17			
		Dört ⁴	21	18,19	4,73			

* $p<0,05$; 1: Tek çocuk, 2: İki çocuk, 3: Üç çocuk; 4: Dört çocuk ve üzeri

Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Annelerin Bekçilik Davranışları ve Babaların Annelik Bekçiliği Davranışlarına Maruziyetlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

(A Study on Gatekeeping Behaviours of Mothers With Children with Special Needs and Fathers' Exposure to Maternal Gatekeeping Behaviours According to Some Variables)

Tablo 7. devam

3-6 yaş ve 7-11 yaş özel gereksinimli çocuğu olan annelerin çocuk sayısına göre annelik bekçiliği puan ortalamaları ile babaların maruz kaldıkları bekçilik puan ortalamaları, standart sapma ve ANOVA testi sonuçları

Ebeveyn	Yaş Grubu	Çocuk Sayısı	N	\bar{X}	Ss	F	p	Fark
Anne	7-11 yaş	Tek ¹	14	22,43	8,71	1,116	0,345	
		İki ²	51	24,71	10,07			
		Üç ³	38	22,89	9,77			
		Dört ⁴	21	27,29	9,67			
Baba	3-6 yaş	Tek ¹	13	14,77	3,96	3,272	0,153	
		İki ²	33	15,48	4,97			
		Üç ³	15	13,2	5,48			
		Dört ⁴	7	19	5,32			
	7-11 yaş	Tek ¹	14	22,36	7	2,736	0,434	
		İki ²	29	22,31	6,79			
		Üç ³	22	23,36	10,33			
		Dört ⁴	15	26,13	6,22			

* $p < 0,05$; 1: Tek çocuk, 2: İki çocuk, 3: Üç çocuk; 4: Dört çocuk ve üzeri

Tablo 7'de yer alan sonuçlar incelendiğinde, 3-6 yaşında çocuğu olan anneler için çocuk sayısına göre annelik bekçilik ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir ($F=8.942$, $p < 0,05$). Buna göre 3-6 yaşında özel gereksinimli çocuğa sahip ve çocuk sayısı üç ve dört olan annelerin bekçilik puan ortalaması tek çocuğu olan annelere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan eta kare (η^2) etki büyüklüğü analizine göre, 3-6 yaş çocuğu olan anne (0,31) küçük düzeyli etkiye sahip olduğu saptanmıştır. 7-11 yaş çocuğu olan annelerin çocuk sayısına göre anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. 3-6 yaşında çocuğu olan babalar ($F=3.272$, $p > 0,05$) ve 7-11 yaşında çocuğu olan babalar ($F=2.736$ $p > 0,05$) için çocuk sayısına göre maruz kaldıkları bekçilik davranışı puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 8.

3-6 yaş ve 7-11 yaş özel gereksinimli çocuğu olan annelerin sosyo- ekonomik düzeylerine göre annelik bekçiliği puan ortalamaları ile babaların maruz kaldıkları bekçilik puan ortalamaları, standart sapmaları, Mann-Whitney-U ve t testi sonuçları

Ebeveyn	Çocuk Yaş	Sosyo- Ekonomik Düzey	N	\bar{X}	ss	t	p
Anne	3-6 yaş	Alt	40	19,05	6,4	3,865	0
		Orta	77	14,9	5		$\eta^2:0,72$
	7-11 yaş	Alt	50	27,98	10,01	3,57	0,001
		Orta	68	21,76	8,83		$\eta^2:0,66$
Baba	3-6 yaş	Alt	9	18,44	6,67	Z -1,503	0,132

Tablo 8. devam

3-6 yaş ve 7-11 yaş özel gereksinimli çocuğu olan annelerin sosyo- ekonomik düzeylerine göre annelik bekkçiliği puan ortalamaları ile babaların maruz kaldıkları bekkçilik puan ortalamaları, standart sapmaları, Mann- Whitney-U ve t testi sonuçları

Ebeveyn	Çocuk Yaş	Sosyo- Ekonomik Düzeý	N	\bar{X}	ss	t	p
Baba	3-6 yaş	Orta	55	14,84	4,6		$\eta^2:0.48$
Baba	7-11 yaş	Alt	18	26,39	10,47	1,998	0,049
		Orta	56	22,14	6,83		$\eta^2:0.63$

* $p<0.05$

Tablo 8'e bakıldığında, 3-6 yaşında çocuğu olan anneler ($t=3.865$, $p<0,05$) ve 7-11 yaşında çocuğu olan annelerin ($t=3.57$, $p<0,05$) sosyo-ekonomik düzeýe göre annelik bekkçilik ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. 3-6 ve 7-11 yaşlarında çocuğu olan alt sosyo-ekonomik düzeýdeki annelerin, bekkçilik puan ortalaması orta sosyo- ekonomik düzeýdeki annelere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. 3-6 yaşında çocuğu olan ($Z=-1,503$, $p<0,05$) ve 7-11 yaşında çocuğu olan ($t=1.998$ $p<0,05$) babaların sosyo-ekonomik düzeýe göre maruz kaldıkları annelik bekkçiliği davranışları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. 3-6 ve 7-11 yaşında çocuğu olan alt sosyo ekonomik düzeýdeki babaların maruz kaldıkları bekkçilik davranış puanları orta sosyo ekonomik düzeýdeki babalara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Yapılan eta kare (η^2) etki büyüklüğü analizine göre, 3-6 yaş çocuğu olan anne (0,72) büyük düzeýli ve 7-11 yaş çocuğu olan anne (0,66) etki büyüklüklerinin orta düzeýli etkiye sahip oldukları saptanırken, 3-6 yaş çocuğu olan baba (0,63) orta düzeýli ve 7-11 yaş çocuğu olan baba (0,48) küçük düzeýli etkiye sahip oldukları saptanmıştır.

Tablo 9.

3-6 yaş ve 7-11 yaş özel gereksinimli çocuğu olan annelerin tanı türüne göre annelik bekkçiliği puan ortalamaları ile babaların maruz kaldıkları annelik bekkçiliği puan ortalamaları, standart sapma, ANOVA ve t testi sonuçları

Ebeveyn	Yaş Grubu	Tanı Türü	N	\bar{X}	Ss	F	p
	3-6 yaş	DKB	17	14,59	4,06	1,712	0,152
		DOWN	12	15	5,43		
		Fiziksel	21	16,67	5,02		
		ZE & ÖG	21	18,76	6,21		
		YGB	43	15,6	6,21		
Anne	7-11 yaş	DEHB	11	21,45	11,34	4,93	0,424
		DKB	11	21,27	7,6		
		DOWN	12	24,67	9,01		
		Fiziksel	19	22,37	10,12		
		ZE & ÖG	45	26,13	10,2		
		YGB	26	25	9,3		
Baba	3-6 yaş	DKB	19	15,21	4,24	0,567	0,573
		YGB	25	14,4	5,01		

$p<0.05$ DKB: Dil ve konuşma bozuklukları, FE: Fiziksel engel, ZE: Zihinsel engel, ÖG: Öğrenme güçlüğü, YGB: Yaygın gelişimsel bozukluk.

Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Annelerin Bekçilik Davranışları ve Babaların Annelik Bekçiliği Davranışlarına Maruziyetlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

(A Study on Gatekeeping Behaviours of Mothers With Children with Special Needs and Fathers' Exposure to Maternal Gatekeeping Behaviours According to Some Variables)

Tablo 9. devam

3-6 yaş ve 7-11 yaş özel gereksinimli çocuğu olan annelerin tanı türüne göre annelik bekçiliği puan ortalamaları ile babaların maruz kaldıkları annelik bekçiliği puan ortalamaları, standart sapma, ANOVA ve t testi sonuçları

Ebeveyn	Yaş Grubu	Tanı Türü	N	\bar{X}	Ss	F	p
Baba	7-11 yaş	Fiziksel	12	24,67	8,5	1,897	0,157
		ZE & ÖG	25	25,08	8,21		
		YGB	20	19,7	7,02		

$p < 0.05$ DKB: Dil ve konuşma bozuklukları, FE: Fiziksel engel, ZE: Zihinsel engel, ÖG: Öğrenme güçlüğü, YGB: Yaygın gelişimsel bozukluk.

Tablo 9 'da ki sonuçlara göre, 3-6 yaşında çocuğu olan anneler ($F=1.712$, $p>0,05$) ve 7-11 yaşında çocuğu olan annelerin ($F=4.93$, $p>0,05$) çocuklarına koyulan tanı türüne göre annelik bekçilik ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. 3-6 yaşında çocuğu olan babalar ($t=0.567$, $p>0,05$) ve 7-11 yaşında çocuğu olan babaların ($F=1.897$, $p>0,05$) çocuklarının tanı türüne göre anneler tarafından maruz kaldıkları bekçilik puanları arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 10.

3-6 yaş ve 7-11 yaş özel gereksinimli çocuğu olan annelerin, tanı yaşına göre annelik bekçiliği puan ortalamaları ile babaların maruz kaldıkları bekçilik puan ortalamaları, standart sapma ve ANOVA testi sonuçları

Ebeveyn	Yaş Grubu	Tanı Alma Yaşı	N	\bar{X}	Ss	F	p
Anne	3-6 yaş	0-12 ay	38	16,71	5,4	0,39	0,761
		13-24 ay	26	15,12	5,44		
		25-42 ay	39	16,18	7,04		
		43-54 ay	18	16,33	4,49		
	7-11 yaş	0-12 ay	41	25,37	9,04	0,234	0,873
		13-24 ay	17	24,18	9,64		
		25-42 ay	28	23,71	9,23		
		43-54 ay	38	23,74	11,21		
Baba	3-6 yaş	0-12 ay	16	15,63	6,06	0,491	0,69
		13-24 ay	15	15,33	4,43		
		25-42 ay	22	14,18	4,97		
		43-54 ay	15	16,13	5		
	7-11 yaş	0-12 ay	26	26	6,66	2,253	0,089
		13-24 ay	16	20,31	8,72		
		25-42 ay	18	21,5	7,39		
		43-54 ay	20	23,9	8,25		

$p < 0.05$

Tablo 10. incelendiğinde, 3-6 yaşında çocuğu olan anneler ($F=0.39$, $p>0,05$) ve 7-11 yaşında çocuğu olan annelerin ($F=0.234$, $p>0,05$) çocuklarının tanı yaşına göre annelik bekçilik ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. 3-6 yaşında çocuğu olan babalar ($F=0.491$, $p>0,05$) ve 7-11 yaşında çocuğu olan babaların ($F=2.253$, $p>0,05$) çocuklara koyulan tanı türüne göre maruz kaldıkları bekçilik davranış puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkököl döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğa sahip annelerin beklilik davranışları ve babaların annelik bekliliği davranışlarına maruziyet durumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi değerlendirilmiştir. Araştırmanın bu bölümünde, tablolarda belirtilen olan bulgulara yönelik yorumlar paylaşılacaktır.

Araştırma sonucunda, ilkököl döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan anneler okul öncesi dönem (3-6 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan annelere göre daha çok annelik bekliliği davranışı gösterdiği belirlenmiştir. İlkoköl döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan babaların okul öncesi dönem (3-6 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan babalara göre daha fazla annelik bekliliği davranışına maruz kaldığı bulunmuştur (Tablo 4). Literatüre bakıldığında birçok çalışma annelik bekliliği davranışları ile baba katılımı arasında anlamlı bir farklılık olduğunu (Barry vd., 2011; Stevenson vd., 2014) annelik bekliliği davranışları ile babaların bu davranışlara maruziyetleri arasında pozitif ilişki olduğunu belirtmiştir (Altenburger vd., 2018; Kulik ve Tsoref, 2010; Stevenson vd., 2014). Fakat annelik bekliliği davranışlarını gösterme durumunu çocukların yaş gruplarına göre karşılaştıran herhangi bir çalışma bildiğimiz kadarıyla yapılmamıştır. 7-11 yaş ülkemizde ilkököl eğitiminin gerçekleştiği yaş aralığıdır. Çocuklar bu dönemde aile gözetiminden ve evlerinin korunaklı ortamından yeni ve farklı bir ortama girmek suretiyle hayata karışmaya başlamaktadırlar. Tipik gelişim gösteren çocuklar için bile çetrefilli olabilen bu süreç özel gereksinimli çocuklar ve aileleri için daha zorlayıcı olabileceği düşünülmektedir. Çünkü özel gereksinimli çocuklar, bir yetişkine devamlı bağımlı olabilir ve hayatı süresince bakım desteğine ihtiyaç duyabilirler (Duru, 2016). Özellikle bu bağımlılık okul yaşamının başlaması, ev dışındaki geçirilen zamanın artması ve yine güvenli ortamlarından, evlerinden çıkmaları ile daha dikkatli olunmasını gerektirebilmektedir. Bu sebeple yeni girdikleri okul ortamına uyum sağlamak yeni kurallara uymak ve görevleri gerçekleştirmekte zorluk yaşayabilirler. Yaşanılan ve yaşanabilecek muhtemel zorluklara karşı temkinli ve dikkatli olma görevi çoğunlukla annelere düşmektedir. Dolayısıyla, annelerin göstereceği beklilik davranışlarında artış olabilmekte ve sonucunda çocuğun güvenliği söz konusu olduğundan annelik bekliliği davranışları koruyucu bir doğaya bürünebilmektedir (Kaufman ve Pickar, 2017). Annelerin okul ve diğer faaliyetlerde çoğunlukla çocukları ile birlikte olmasının, çocukları üzerinde uzman olduğu algısını arttırdığını ifade edilmektedir (Kulik ve Tsoref, 2010). Annelerin çocuklarını birçok açıdan kontrol etmek ve korumak için beklilik davranışlarını sergilemesi sebebiyle babaların bu davranışlara maruziyetlerini etkilendiği düşünülmektedir. Ülkemizde ve dünyada aile merkezli programlara büyük önem verilmesine rağmen bu hizmetlerin çoğu hala annelere odaklanmıştır (McWayne vd., 2013). Dolayısıyla oluşturulan bu hizmetlerde babalar yer alamamakta özel gereksinimli çocuklarının eğitim süreçlerinden mahrum kalmalarına sebep olabilmektedir. Bu durumun, özellikle ilkököl dönemi çocuklarda babaların daha fazla beklilik davranışlarına maruz kalmasındaki sebeplerden biri olduğunu düşünülmektedir. Ayrıca babaların, geçimi sağlayan, annelerin ise bakım veren rolünü üstlendiği geleneksel tutumların da etkisi ile annelerin çocuğun sorumluluğunu büyük oranda üstlenmesi, babaları çocuğa dair bilgilerden mahrum bırakabilmektedir. Anneler, eşlerinin geleneksel olarak kadın alanlarına katılımı nedeniyle kendilerini tehdit altında hissedebilmektedirler (Hauser, 2012). Elbette, genellikle yoksulluk, dil veya eğitimsizlik gibi nedenlerle sunulan bu hizmetlere ilgisiz kalan babalarda mevcuttur. Fakat genele bakıldığında aile programlarında annelerin daha ön planda olduğu düşünülmektedir. Ek olarak, babaların çalışma programları nedeniyle evde olmamaları yapılan bu çalışmalara katılımları düşük kalmasına sebep olabilmektedir (Hintermair ve Sarimski, 2019). Bu nokta da babalara ulaşmak ve yapılan bu çalışmalara dahil etmenin zorlayıcı olduğu düşünülmektedir. Böylelikle babaların çocukları ile ilgili bilgi düzeyleri azalmakta ve çocuklarının hayatlarına dahil olma olasılıkları düşebilmektedir.

Araştırma sonucunda, okul öncesi dönemde (3-6 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan ve öğrenim düzeyleri ilköğretim olan annelerin, annelik beklilik puan ortalaması öğrenim düzeyi lise ve üstü olan annelere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İlkoköl döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan ve öğrenim düzeyi ilköğretim olan annelerin beklilik puan ortalaması öğrenim düzeyi lisans ve üstü olan

annelere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Okul öncesi dönemde (3-6 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan ve öğrenim düzeyi ilköğretim ve lise olan babaların, çalışma bulgularına göre maruz kaldıkları bekçilik davranışı puan ortalaması öğrenim düzeyi lisans ve üstü babalara göre daha yüksek olarak belirlenmiştir. İlkokul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan ve öğrenim düzeyi ilköğretim olan babaların, maruz kaldıkları bekçilik davranışı puan ortalaması öğrenim düzeyi lise ve üstü babalara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 5). Araştırma sonucunda özel gereksinimli çocuğun yaşından bağımsız olarak annelerin eğitim düzeyi arttıkça bekçilik davranışı gösterme oranının düştüğü bu verilere paralel olarak babaların eğitim düzeyi yükseldikçe bekçilik davranışlarına maruz kalma olasılığının da düştüğü belirlenmiştir. Aynı doğrultuda annenin eğitim seviyesinin yüksek olduğu hallerde, annenin eğitim seviyesinin düşük olma durumuna göre babanın çocuk bakımıyla daha fazla ilgilenme eğiliminde olduğu yapılan çalışmalarla da ortaya konmuştur (Kulik ve Tsoref, 2010). Üniversite seviyesinin altında eğitim alan babaların, üniversite eğitimi alan babalara göre çocuklarıyla daha az meşgul olduğu bulunmuştur (İzci ve Jones, 2021). Yapılan bu araştırmalara paralel olarak diğer araştırmalar eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip annelerin, çocuk bakımına baba katılımını teşvik etme konusunda önemli ölçüde daha büyük bir eğilim gösterdiğini ortaya koymuştur (Altenburger vd., 2018). Çalışma da ortaya konan, eğitim seviyesine göre annelerin bekçilik davranışları gösterme durumu ile babaların bu davranışlara maruz kalma durumları arasındaki bu sonuç, eğitim düzeyi yüksek annelerin daha eşitlikçi ebeveynlik kalıplarını benimsediğini düşündürmektedir. Hauser (2012) araştırmasında eğitim seviyesi yüksek annelerin daha eşitlikçi cinsiyet rolü ideolojilerini benimsediğini belirtmiştir. Bunun yanında eğitim seviyesi azaldıkça geleneksel cinsiyet tutumlarını hem annelerin hem de babaların benimseme olasılıklarının yüksek olduğu söylenebilir. Böylece bekçilik davranışlarını sergileme ve bu davranışlara maruz kalma durumlarının da artacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda, okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkokul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan ve çalışmayan annelerin bekçilik puan ortalaması çalışan annelere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 6). Okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkokul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan babaların çalışma durumuna göre maruz kaldıkları bekçilik davranış puanlarının benzer olduğu tespit edilmiştir. Babalık üzerine yapılan diğer çalışmalarla da tutarlı olarak çalışmamızda babaların istihdam özelliklerinden ziyade annelerin istihdam özelliklerinin babaların katılımı ile daha güçlü bir şekilde ilişkili olduğu göstermiştir (Meteyer ve Perry-Jenkins, 2010). Babaların katılımı, annenin çalıştığı iki ebeveynli ailelerde tek gelirli ailelere göre daha fazla olduğu düşünülmektedir. Yine anne ev dışında daha fazla çalıştığında, babanın çocuk bakımıyla daha fazla ilgilendiği diğer çalışmalarla da ortaya konmuştur (Baxter ve Smart, 2010). Önceki araştırmalara da dayanarak, anne ve babaların ekonomik katkıları benzer olduğunda, çocuk bakım faaliyetlerine katılımında daha adil olacağı tahmin edilmektedir. Fakat bunun aksine bazı çalışmalarda, çocuk bakımı ve aile işleri için takdir edilme duygusunun, annelerin ev işleri ve çocuk bakımındaki adalet algılarının en önemli yordayıcısı olduğu belirlenmiştir (Cabrer, 2020). Aynı zamanda çalışan anneler çocuk bakımında merkezi bir rol oynarken kendilerini daha iyi hissetmektedirler (Baker, 2017). Bu düşünce, kariyerleri ve maddi kazançları ne olursa olsun kadınların yeri doldurulamaz hissedebilecekleri annelik rollerinden vazgeçmek istememeleri ayrıca özerklik ve güç uygulayabileceği eşler olarak konumlarının yerini alamayacağı düşüncesinden kaynaklanıyor olabilir. Dolayısıyla anneler çok önem verdikleri rollerini babaları anlamlı ebeveyn- çocuk etkileşimlerinden belirli bir mesafe de tutarak bekçi olarak hareket etmeye devam etmeyi tercih edebilirler (Gaunt ve Pinho, 2018). Böylelikle babaların çocuklarının bakım ve sorumluluklarına daha az katılım gösterdiği düşünülmekte bu da tespit ettiğimiz veriler ile tutarlılık göstermektedir.

Araştırma sonucunda, okul öncesi dönemde (3-6 yaş) üç ve dört çocuğu olan annelerin bekçilik puan ortalamasının, tek çocuğu olan annelere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkokul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan babaların çocuk sayısına göre

maruz kaldıkları beççilik davranışları puan ortalaması benzer bulunmuştur (Tablo 7). Bazı araştırmalar, evde yaşayan daha fazla çocuğun, çoklu talepler nedeniyle olumlu ebeveynliklerdeki düşüşlerle ilişkili olduğunu göstermektedir (Baker, 2013). Diğer çalışmalar ise evde yaşayan daha fazla çocuğun, daha büyük çocuklar tarafından sağlanan yardım nedeniyle ebeveynlerin bakım yükünü en aza indirdiğini bildirmişlerdir (Baker, 2017). Çalışma sonucunda, okul öncesi dönemde (3-6 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan annelerin çocuk sayısı ile annelik beççiliği arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Başka bir ifadeyle çocuk sayısı arttıkça annelerin beççilik davranışı gösterme olasılıklarının da arttığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan annelerin büyük çoğunluğu orta yaş aralığındadır. Bu sebeple, okul öncesi dönemde (3-6 yaş) özel gereksinimli çocuğun evin en küçüğü olması, dolayısıyla annenin en çok odaklandığı çocuk olması muhtemel gözükmektedir. Bu noktada ablalar veya abiler kendi başlarına birçok noktada anneden bağımsız hareket edebilmektedir. Bu nedenle anneler neredeyse tüm ilgisini özel gereksinimli çocuğuna vermek suretiyle annelik beççiliği davranışlarını gösterebilir. Yaş aralığı fark etmeksizin babaların özel gereksinimli çocuklarının annelerinin gösterdiği beççilik davranışları arasındaki farkın benzer olması gerek çalışmamızdaki baba katılımcı sayısının azlığından gerekse çocuğun yaşı ne olursa olsun annenin her daim göstereceği ilginin engel durumundan dolayı aynı kalmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Babalar da bulgularımızda da görüldüğü gibi, gösterilen bu davranışlara aynı oranda maruz kalmaktadır.

Çalışma da okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkökul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan alt sosyo- ekonomik düzeydeki annelerin beççilik puan ortalaması orta sosyo-ekonomik düzeydeki annelere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkökul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan alt sosyo-ekonomik düzeydeki babaların maruz kaldıkları beççilik davranışı puanları orta sosyo-ekonomik düzeydeki babalara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 8). Özellikle özel gereksinim alanındaki literatürde annelerin beklentileri tipik olarak ailelerinin iç dinamiklerine odaklanırken, babaların beklentilerini öncelikle çalışma hayatına odaklanmak olduğu ifade edilmektedir (Hauser; 2012; Macdonald ve Hasting, 2010). Böylelikle anneler özel gereksinimli çocuklarının bakımını büyük oranda karşılamak yoluyla çocuklarındaki alışılmadık dile, duygulanıma ve davranışlara karşı daha donanımlı hale gelirler (Hoffmann ve Moon, 1999). Bu donanım sayesinde anneler çocukları hakkında uzman olduklarına inanabilir. Aynı zamanda çocukla ilgili en doğru kararı kendilerinin verebileceği izlenimine kapılabilirler. Dolayısıyla baba aşına olmadığı çocuk davranışlarına müdahale edemediğinden annelerin beççilik davranışı gösterme olasılığının artabileceği düşünülmektedir. Bilhassa engel derecesi orta veya yüksek olduğunda babanın olumsuz tutumuna karşı annenin olumsuz tutum sergilemesi ve babanın davranışlarının dikkatli bir şekilde anne tarafından değerlendirilmesi ile bazı öngörülebilir beççilik davranışları ortaya çıkabilir. Olsson ve Hwang (2006) yaptıkları çalışmalarında evde özel gereksinimli bir çocuğun varlığının ücretli işe katılım ve ebeveyn refahı üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ve özel gereksinimli çocukların ebeveynlerinin ücretli işe daha az dâhil olduğunu dolayısıyla daha düşük refah seviyesine sahip olduğunu doğrulamıştır. Daha iyi ekonomik kaynaklara sahip ailelerin özel gereksinimli çocukları için daha iyi eğitim ve sosyal destek alabildiği ve daha iyi bakım hizmetlerine ulaşabildiği bilinmektedir (Hazar ve Bütün- Ayhan, 2021). Bu hizmetlere ulaşamamasının önündeki engel, annelerin babalar hakkındaki inançları ve bilhassa geleneksel cinsiyet tutumları doğrultusunda babadan beklentilerinin karşılanmaması olarak görülebilmekte ve sonucunda da babayı çocuktan uzak tutabilmektedirler (Gaunt ve Pinho, 2018). Yapılan birçok çalışmada da ortaya konan babaların mali katkılarının, babaların çocuklarla geçirdikleri zaman üzerindeki annelik kısıtlamalarıyla ilişkili olduğu bulgusu çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir (Fagan ve Barnett, 2003; Gaunt, 2006; Aydın ve Akgöz- Aktaş 2017).

Araştırma sonucunda okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkökul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan annelerin, özel gereksinimli çocuklarına konulan tanı türüne göre annelik beççilik ölçeği puanları ortalaması benzer olarak bulunmuştur. Okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkökul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan babaların, özel gereksinimli çocuklarına konulan tanı türüne göre maruz kaldıkları beççilik davranışları puan ortalamasının ise benzer olduğu tespit edilmiştir (Tablo 9). Çalışma sonucunda, annelerin gösterdiği beççilik davranışları ile babaların maruz kaldığı beççilik

davranışları arasında çocuğun tanısına göre herhangi bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Alan yazında yapılan çalışmalarda ise farklı özel gereksinimin türlerine göre bekçilik davranışları ve baba katılımı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak, belli özel gereksinim durumları seçilerek o gereksinim grubuna sahip çocukları olan babaların katılımı ve yaşadıkları süreçler ve annelik bekçiliği davranışlarıyla ilgili çalışmalar yer almaktadır (Ör. Hintermair ve Sarimski, 2019; MacDonald ve Hastings, 2010). Bu çalışmalarda annelik bekçiliği davranışlarının özellikle özel gereksinimli çocuğun hassas bakım ve özen gerektirmesinden kaynaklanabileceği vurgulanmıştır. Bunun olası sebepleri olarak da annelerin bakış açısına göre babanın engelli çocuğa yeterli bakımı sağlayamayabileceği ve/veya kendilerini bu sorunlarla başa çıkmak için daha nitelikli düşünceleri olarak ifade edilmiştir. Anne ve babalar çocuk sahibi olmaya karar verdikleri andan itibaren doğacak çocuğu koşulsuz bir şekilde kabul ederek bakım sorumluluğunu almayı -istisnalar dışında- kabul etmektedirler. Dolayısıyla doğan çocuğun hayatı boyunca alacağı temel bakımının ve yetiştirilme şeklinin gerek tipik gelişim gösteren çocuklar için gerekse engel tanısı olan çocuklar için bir farklılık göstermeyeceği düşünülmektedir. Annelik ve babalık koşulsuz sevgiyi kapsamaktadır. Çocuklarının hayatlarında diğer çocuklardan farklı ve biraz daha zor bir gelişim sürecinden geçmesi (Duru, 2016) ve geçecek olması onların fikirlerinde farklılıklara sebep olmayacağını düşündürmektedir.

Çalışma sonucunda, okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkökul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan annelerin, özel gereksinimli çocuklarının tanı yaşına göre annelik bekçilik puan ortalamasının benzer olduğu bulunmuştur. Okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ve ilkökul döneminde (7-11 yaş) özel gereksinimli çocuğu olan babaların çocuklarının tanı yaşına göre maruz kaldıkları bekçilik davranışları puan ortalamasının ise yine benzer olduğu tespit edilmiştir (Tablo 10). Araştırma bulgularında, çocuğun tanı aldığı yaşın şu andaki yaşı ne olursa olsun annenin gösterdiği bekçilik davranışları ile babanın bu davranışlara maruz kalma durumunda farklılıklara sebep olmadığı bulunmuştur. Aileler çocukları doğduğu andan itibaren bakım verme süreci başlamaktadır. Çocuğun farklılıklarının anlaşılması biraz zaman alsa da temelde tanı yaşının öncesinde- doğuştan gelen engel durumları dışında- fark edilir. Çocuğun tanı alması ise zaten süren bir durumun açıklaması olarak düşünülebilir. Elbette, bazı tanı türlerinde erken yaşta tanı almanın çocukların erken müdahale programlarına daha erken dahil olmasına ve ek olarak öğrenme ve eğitim süreçlerinden en iyi şekilde faydalanmasına katkı sağlayacaktır. Fakat tanı yaşı değişse de anne ve babaların bakım sorumluluklarında bir farklılığa sebep olmayacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla anne ve babaların davranışlarının çocuk tanı aldıktan sonra farklılık göstermeyeceği aksine tanı alması ile birlikte daha dikkatli ve özenli bir bakım sürecine gireceği düşünülmektedir. Ayrıca, özel gereksinimli çocuğun tanıyı aldığı yaştan ziyade annelerin ve babaların özel gereksinimli çocuklarının geleceğine yönelik planlarına ve engel durumunun çocukta ve aile içinde ortaya çıkaracağı uyum problemlerine daha çok odaklanması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak annelik bekçiliği davranışları özel gereksinimli çocukların babalarının hayatlarına katılımını etkileyebileceği düşünülmektedir. Özellikle okul döneminde güvenli evlerinden daha sık çıkmaya başlamalarının annelerin çocuklarını korumak amacıyla bekçilik davranışlarında bulunma durumunu arttırdığı söylenebilir. Dolayısıyla da babaların çocukların hayatına katılımını olumsuz yönde etkilediği ifade edilebilir.

5. Öneriler

Annelik bekçiliği kavramı ülkemizde son birkaç yıldır ele alınan bir kavramdır. Dolayısıyla bu konu ile ilgili daha ayrıntılı çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir. Babaların annelik bekçiliğine ilişkin değerlendirmelerinin, babanın çocuk bakımına katılımını açıklayan kilit bir değişken olduğu bulgusunun ışığında: Tek ebeveynli ve/veya boşanmış aileye sahip özel gereksinimli çocukların

annelerinin bekçilik davranışları ile genelde uzakta olan babaların bu davranışlara maruziyetlerini daha ayrıntılı açıklayan çalışmalar planlanabilir. Babaların özel gereksinimli çocukların bakımına dahil olmalarını etkileyen anneler dışındaki sosyal bağlamlar (okul, devlet destek sistemleri, eğitim düzenlemeleri, yasal haklar vb.) hakkında bilgimiz sınırlıdır bu noktada babaların yaşamları boyunca çocuklarının esenliğine uzun vadeli katkı sağlama yollarını daha net bir şekilde detaylandıran ek araştırmaların faydalı olacağı söylenebilir. Son olarak, yapılacak yeni araştırmalarda, annelik bekçiliğinin kaynaklarını anlamaya yönelik farklı kültürleri de içeren ve annelerin bekçilik davranışı göstermesinin önündeki sebepleri daha derinlemesine ortaya koymak amacıyla nitel çalışmalar yapılması önerilebilir.

Kaynakça /Reference

- Akgöz-Aktaş, G., & Aydın, A. (2020). Anne bekçiliği ölçeği anne formunun Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 23(45), 63-77. <https://doi.org/10.31828/tpy1301996120200131m000018>
- Allen, S.M., & Hawkins, A.J. (1999). Maternal gatekeeping: Mothers' beliefs and behaviors that inhibit greater father involvement in family work. *Journal of Marriage and Family*, 61, 199-212. <https://doi.org/10.2307/353894>
- Altenburger, L.E., Schoppe-Sullivan, S.J., & Kamp-Dush, C.M. (2018). Associations between maternal gatekeeping and fathers' parenting quality. *Journal of Child and Family Studies*, 27(8), 2678-2689. <https://doi.org/10.1080/13229400.2020.1825229>
- Avşaroğlu, S., & Gilik, A. (2017). Özel gereksinimli çocuğa sahip anne- babaların kaygı durumlarına göre umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*. 16 (3), 1022-1035.
- Baker, C. E. (2013). Fathers' and mothers' home literacy involvement and children's cognitive and social emotional development: Implications for family literacy programs. *Applied Developmental Science*, 17(4), 184-197.
- Baker, C.E. (2017). Father-son relationships in ethnically diverse families: Links to boys' cognitive and social emotional development in preschool. *Journal of Child and Family Studies*, 26(8), 2335-2345. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0743-3>.
- Ballard, K., Bray, A., Shelton, E. J., & Clarkson, J. (1997). Children with disabilities and the education system: The experiences of fifteen fathers. *International Journal of Disability, Development and Education*, 44(3), 229-241.
- Barry, A. A., Smith, J. Z., Deutsch, F. M., & Perry-Jenkins, M. (2011). Fathers' involvement in child care and perceptions of parenting skill over the transition to parenthood. *Journal of Family Issues*, 32(11), 1500-1521. <https://doi.org/10.1177/0192513X11406229>
- Baxter, J., & Smart, D. (2011). Fathering in Australia among couple families with young children. *Australian Department of Families, Housing, Community Services and Indigenous Affairs, Occasional Paper*, (37).
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Veri Analizi El kitabı* (23. baskı). Pegem Akademi.
- Cabrera, N. J. (2020). Father involvement, father-child relationship, and attachment in the early years. *Attachment & Human Development*, 22(1), 134-138.
- Cabrera, N.J., Shannon, J.D., & Tamis-Lemonda, C. (2007). Fathers' influence on their children's cognitive and emotional development: From Toddlers to Pre-K. *Applied Development Science*, 11(4), 208-213. <https://doi.org/10.1080/10888690701762100>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. (2nd Edition) Routledge.
- De Luccie, M. F. (1995). Mothers as gatekeepers: A model of maternal mediators of father involvement. *The Journal of Genetic Psychology*, 156(1), 115-131.
- Dienhart, A. & Daly, K. (1997). Men and women cocreating father involvement in a non-generative culture. In A. J. Hawkins and D. C. Dollahite (Eds.) *Generative fathering: Beyond deficit perspectives*. Thousand Oaks, CA: Sage Disabilities, 202-225.
- Duru, S., (2016). *Zihinsel engelli çocuğa sahip ailelerde kadına yönelik aile içi şiddetin incelenmesi*. [Yüksek Lisans tezi: Ankara Üniversitesi] <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

- Duygun, T., & Sezgin, N. (2003). Zihinsel engelli ve sağlıklı çocuk annelerinde stres belirtileri, stresle başa çıkma tarzları ve algılanan sosyal desteğin tükenmişlik düzeyine olan etkisi, *Türk Psikoloji Dergisi*, 18 (52), 37- 52.
- Fagan, J., & Barnett, M. (2003). The relationship between maternal gatekeeping, paternal competence, mothers' attitudes about the father role, and father involvement. *Journal of Family Issues*, 24(8), 1020-1043. <https://doi.org/10.1177/0192513X03256397>
- Gaunt, R. (2006). Couple similarity and marital satisfaction: Are similar spouses happier? *Journal of Personality*, 74, 1-20. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2006.00414.x>
- Gaunt, R. (2008). Maternal gatekeeping: Antecedents and consequences. *Journal of Family Issues*, 29(3): 73-395. <https://doi.org/10.1177/0192513X07307851>
- Gaunt, R., & Pinho, M. (2018). Do sexist mothers change more diapers? Ambivalent sexism, maternal gatekeeping, and the division of childcare. *Sex Roles*, 79(3), 176-189. <https://doi.org/10.1007/s11199-017-0864-6>
- Hauser, O. (2012). Pushing daddy away? A qualitative study of maternal gatekeeping. *Qualitative Sociology Review*, (3)1: 35- 59. <https://doi.org/10.18778/1733-8077.8.1.03>
- Hazar, Z., & Bütün-Ayhan, A. (2021). Ergenlik döneminde zihinsel engelli çocuğu olan annelerin deneyimlerinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 5(9), 215-238. <https://doi.org/10.35235/uicd.1088313>
- Hintermair, M., & Sarimski, K. (2019). Fathers of deaf and hard-of-hearing infants and toddlers—experiences, needs, and challenges. *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 24(2), 84-94. <https://doi.org/10.1093/deafed/eny040>
- Hoffman, C.D., & Moon, M. (1999). Women's characteristics and gender role attitudes: Support for father involvement with children. *The Journal of Genetic Psychology*, 160(4), 411-418. <https://doi.org/10.1080/00221329909595554>
- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2008-2013). *Engelli hakları izleme raporu* http://www.engellihaklariizleme.org/tr/files/belgeler/kitap_2013.pdf
- İzci, B., & Jones, I. (2021). An exploratory study of Turkish fathers' involvement in the lives of their preschool aged children. *Early Years*, 41(2-3), 248-261.
- Karabulut, H. (2019). Annelerin Bildiriminden Annelik Bekçiliği: Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *2nd International Congress On New Horizons in Education and Social Sciences (ICES)*, 355-360. <https://doi.org/10.21733/ibad.584165>
- Karabulut, H. (2021) Okul Öncesi Dönem (3-6 Yaş) ve İlkokul Dönemi (7-11 Yaş) için Annelik Bekçiliği Ölçeği'nin (ABÖ) Uyarlanması: Anne ve Baba Formu. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 4(7), 34-53. <https://doi.org/10.35235/uicd.828666>
- Karabulut, H., & Şendil, G. (2017). Annelik bekçiliği ölçeği'nin (ABÖ) Türkçe'ye uyarlanması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(61), 686-699. <https://doi.org/10.17755/esosder.304704>
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi* (11. baskı) Nobel Yayınevi.
- Kaufman, R.L., & Pickar, D.B. (2017). Understanding parental gatekeeping in families with a special needs child. *Family Court Review*, 55(2), 195-212. <https://doi.org/10.1111/fcre.12273>
- Kaytez, N., Durualp, E., & Kadan, G. (2015). Engelli çocuğu olan ailelerin gereksinimlerinin ve stres düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 197-214.
- Kıraççı, B., ve Bakkaloğlu, H. (2023). The Relationship between Maternal Gatekeeping and Fathers' Involvement in Caring for Preschool Children with Special Needs. *The American Journal of Family Therapy*, 51(1), 94-112.

- Kulik, L., & Rayyan, F. (2003). Spousal relations and well-being: A comparative analysis of Jewish and Arab dual-earner families in Israel. *Journal of Community Psychology*, 31(1), 57-73. <https://doi.org/10.1002/jcop.10035>
- Kulik, L., & Tsoref, H. (2010). The entrance to the maternal garden: Environmental and personal variables that explain maternal gatekeeping. *Journal of Gender Studies*, 19(3), 263-277. <https://doi.org/10.1080/09589236.2010.494342>
- Lopez, S., Mcwhirter, A., Rosencrans, M., Giuliani, N. R., & McIntyre, L. L. (2019). Father involvement with children with developmental delays. *Global Education Review*, 6(1), 40-62.
- Macdonald, E.E., & Hatings, R.P. (2010). Fathers of children with developmental disability. The Role of The Father in Child Development, içinde. 486- 516.
- McWayne, C., Downer, J. T., Campos, R., & Harris, R. D. (2013). Father involvement during early childhood and its association with children's early learning: A Meta-analysis. *Early Education & Development*, 24(6), 898-922.
- Meteyer, K., & Perry-Jenkins, M. (2010). Father involvement among working-class, dual-earner couples. *Fathering*, 8(3), 379.
- Oktar, M.N., & Yıldız, R. (2019). Zihinsel engelli çocuğu olan annelerin ölüm kaygısı ile sosyal politikalara güven ilişkisi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 14-1, 463-498. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.478213>
- Olsson, M. B., & Hwang, C. P. (2006). Well-being, involvement in paid work and division of child-care in parents of children with intellectual disabilities in Sweden. *Journal of Intellectual Disability Research*, 50(12), 963-969.
- Özmen, D., & Çetinkaya, A. (2012). Engelli çocuğa sahip ailelerin yaşadığı sorunlar. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 28(3), 35-49.
- Pickar, D. B., & Kaufman, R. L. (2019). The special needs child after separation or divorce. *Evidence-informed interventions for court-involved families: Promoting healthy coping and development*, 325-354.
- Puhlman, D.J., & Pasley, K. (2013). Rethinking maternal gatekeeping. *Journal of Family Theory & Review*, 5(3), 176-193. <https://doi.org/10.1111/jftr.12016>
- Puhlman, D.J., & Pasley, K. (2017). The maternal gatekeeping scale: constructing a measure. *Family Relations*, 66(5), 824-838. <https://doi.org/10.1111/fare.12287>
- Sivrikaya, T., & Çifci-Tekinarslan, İ. (2013). Zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip annelerde stres, sosyal destek ve aile yükü. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Özel Eğitim Dergisi*.14(2), 17-29. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000182
- Stevenson, M. M., Fabricius, W. V., Cookston, J. T., Parke, R. D., Coltrane, S., Braver, S. L., & Saenz, D. S. (2014). Marital problems, maternal gatekeeping attitudes, and father-child relationships in adolescence. *Developmental Psychology*, 50(4), 1208. <https://doi.org/10.1037/a0035327>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2011). *Özürliülerin sorun ve beklentileri araştırması* <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ozurlulerin-Sorun-ve-Beklentileri-Arastirmasi-2010-6370>.
- Uyaroğlu, A. K., & Bodur, S. (2009). Zihinsel yetersizliği olan çocukların anne-babalarında kaygı düzeyi ve bilgilendirmenin kaygı düzeyine etkisi. *TAF Prev. Med. Bull.* 8(5):405-412

Yaralılar, T. (2010). *Zihinsel engelli çocuğa sahip ailelerin psiko-sosyal sorunları* [Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi] ("<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>")

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

The child born into the family, which forms the basis of society, brings a difference to family dynamics. The addition of a child with special needs (SN) to the family causes anxiety, stress and shock even in the strongest families. The presence of a new family member leads to significant changes in the functioning of the family and the responsibilities and roles of other family members. Children with SN, who are known to be at high risk for behavioral and mental health problems, require close supervision at all times compared to their typical peers. In many families, this task falls to the mother. In the last century, women's participation in business life has increased and their roles have been differentiated. These differentiated roles may hinder fathers' involvement in childcare, with mothers attempting to control their husbands' childcare responsibilities by retaining the traditional maternal role. This attempt is called "maternal gatekeeping" (MG). Fathers who encounter MG behaviors' and attitudes give up participating in the care of their children with SN and become invisible in their children's lives. In the literature, studies have mostly focused on the MG behaviors of mothers of typically developing children. At the same time, the positive effects of father's involvement on child development have been reported in many studies. This study was conducted to determine the MG behaviors of fathers with children with SN in preschool period (3-6 years old) and primary school period (7-11 years old) and their exposure to MG behaviors', to reveal and interpret how they differ according to the demographic variables of children with SN and family. The study is one of the rare studies in Türkiye that deals with MG behaviors' and fathers' exposure to MG behaviors' in raising children with SN in terms of socio-demographic variables and different age groups, and in this sense, our study has a unique value.

2. Method

Descriptive survey model was used in the research. The sample of the study was determined by simple random sampling method. The participants of the study consisted of a total of 393 parents, including 121 mothers and 68 fathers who had a child with SN in preschool and primary school, who had a child with a single disability diagnosis, who did not have any chronic disease and who voluntarily agreed to participate in the study, who were independent from each other, and 124 mothers and 80 fathers who had a child with SN in primary school. "Demographic Information Form" and "Mother and Father Forms of the Maternal Gatekeeping Scale for preschool period (3-6 years) and primary school period (7-11 years)" were used to collect the data. Data was collected online. The normality of the gatekeeping score was analyzed with skewness and kurtosis values. In data analysis, t test and one-way ANOVA method were used. The difference between which groups was determined by LSD method. The category of variables for which the number of data was not sufficient ($N < 10$) was not included in the analyses or combined with the category above. In addition, in some cases where the number of data was not sufficient, the non-parametric Mann-Whitney U analysis method was used. Statistical analyses were compared at 95% confidence interval or $p < .05$ significance level. For this study, the Cronbach Alpha (α) coefficient for the preschool period was calculated as .88 for the mother form and .84 for the father form. In the primary school period, the α coefficient was calculated as .91 for the mother form and .92 for the father form.

3. Findings, Discussion and Conclusions

It was determined that mothers with children with SN in primary school period showed more MG behaviors' than mothers with children with SN in preschool period. It was found that fathers with children with SN in primary school period were exposed to more MG behaviors' than fathers with children with SN in preschool period. In other words, it was noted that the mothers of children with SN were more likely to

show MG behavior as their children got older, and in support of this, fathers were more likely to be exposed to these and similar behaviors' as their children got older. In the 7-11 age period, children start to get involved in life by entering a new and different environment from family supervision and the sheltered environment of their homes. This process, which can be difficult even for children with typical development, is thought to be more challenging for children with SN and their families. Since mother's exhibit gatekeeping behaviors to control and protect their children in many aspects, it is thought that fathers' exposure to these behaviors' is affected. In the study, it was determined that MG behaviors showed significant differences according to education level, employment status, socio-economic level and number of children, while they did not show significant differences according to family structure, gender of the child with SN, diagnosis type and age of the child with SN. While the fathers' exposure to MG behaviors was found to be significant according to their education level and socio-economic level, it was not found to be significant according to the number of children, employment status, family structure, gender of the child with SN, diagnosis type and diagnosis age. Educational level and socio-economic level appear to be important variables in both the cause and the result of showing MG behavior. It shows that when the mother's education level is high, the father tends to be more involved in childcare than when the mother's education level is low (Hauser, 2012). In addition, it can be said that as the educational level decreases, mothers and fathers are more likely to adopt traditional gender attitudes. Therefore, the likelihood of exhibiting and being exposed to gatekeeping behaviors' increases. Based on the results of the study, it is thought that MG behaviors' can affect the involvement of fathers of children with SN in their lives and it is recommended to conduct more comprehensive studies on social contexts other than mothers that affect children with SN.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Ankara Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı, İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Birimi

Etik değerlendirme kararının tarihi:11/10/2021

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası:15/171

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Yazar 1: Katkı oranı %60'tır. Araştırmanın ilgili literatürünün taranması ve raporlanması, verilerin toplanması, veri analizi, tartışma, sonuç ve önerilerin raporlanması.

Yazar 2: Katkı oranı %40'tır. Yöntemin belirlenmesi, araştırmanın tasarımı, tartışma, danışmanlık.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmanın yazarları olarak herhangi bir çıkar çatışması olmadığını ifade ederiz.